

**Situació de les persones majors de 45
anys en el mercat laboral de les Illes
Balears 2008 – 2017**

**2017: MÉS PRECARIETAT I
AUGMENT DE L'ATUR**

Palma, abril 2018

1.– Introducció

Aquest és el segon informe sobre la situació de les persones majors de 45 anys en el mercat laboral de les Illes Balears que presenta l'Associació de Majors Aturats per l'Ocupació de Balears (AMPEB).

Igual que l'any passat, l'objectiu és denunciar que, malgrat que les grans xifres del mercat laboral de Balears reflecteixin una millorança quantitativa quant al nombre de població ocupada, per al col·lectiu de persones majors de 45 anys aquesta millora és molt insuficient, i, en bona mesura, conseqüència d'una major precarització.

Cal posar èmfasi en el fet que, malgrat l' "atur desanimat", és a dir, d'aquelles persones que no es declaren "desocupades" –i per descomptat no figuren inscrites en l'atur registrat–perquè fa molt temps que cerquen ocupació sense trobar-ne, i no tenen cap prestació per desocupació–, és molt important entre les persones majors de 45 anys, la població aturada augmenta en 2017 en relació a la de l'any anterior.

Enguany, a més d'analitzar les grans xifres de l'EPA, incorporam un primer punt en el qual ens centram en la precarització laboral de la població ocupada que ja ha complit els 45 anys. Una precarització laboral i vital reflectida, si més no, en baixades de salaris, alta taxa de risc de pobresa i/o risc d'exclusió, i espectacular augment del contracte de molt curta durada.

Però, amb aquest informe, des d'AMPEB no ens limitam a descriure la mala situació del mercat laboral per al col·lectiu que representam. En la part final del document, presentam, com ja vàrem fer l'any passat, un llistat de propostes orientades a canviar cap a millor aquesta situació.

Per acabar aquesta introducció, cal dir que el període analitzat –a partir del 2010 fins a l'any del qual es disposa de l'última dada– no ha estat triat a l'atzar. Compren els anys en què s'han aplicat les dues darreres reformes laborals, i retallades tan substancials per al col·lectiu que vol representar AMPEB com ara les que afecten els subsidis de desocupació de les persones majors de 45 i de 55 anys.

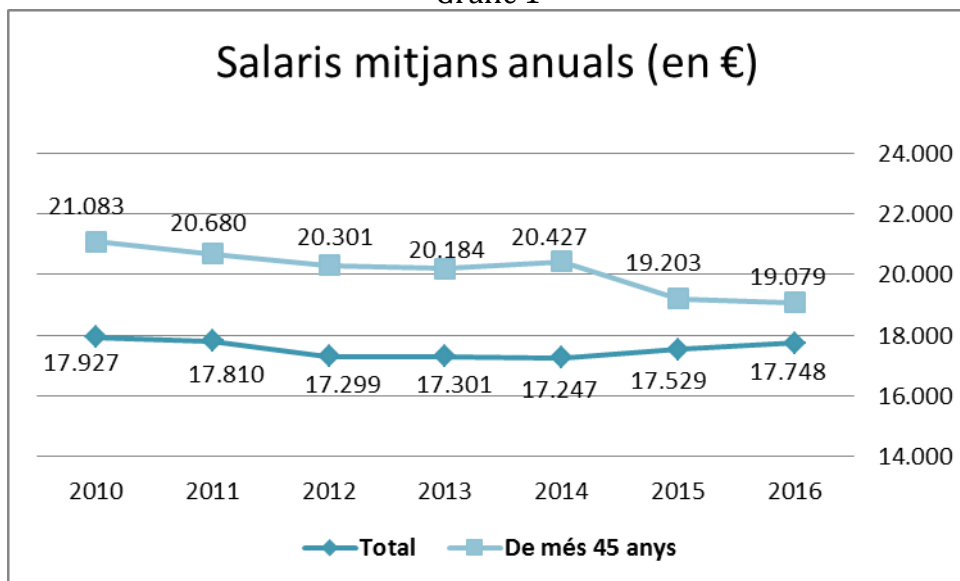
2.- La precarització de la població ocupada major de 45 anys

Per avaluar la precarització que sofreixen els homes i dones majors de 45 anys, analitzarem tres dades que ens semblen mot rellevats.

En el gràfic 1 es pot observar l'evolució dels salaris declarats a hisenda. Hi ha dos aspectes a comentar. 1.- Òbviament el salari mitjà de les persones majors de 45 anys és més elevat que el del conjunt d'assalariats i assalariades. Les persones de més edat gaudeixen d'una certa antiguitat a les empreses, i d'experiència professional (hi ha menys salaris de misèria que en l'etapa d'incorporació al mercat laboral). 2.- No obstant això, els salaris de les persones majors de 45 anys tenen un deteriorament més gran. Val a dir que el salari mitjà total sembla tenir, a partir de 2014, una lleugera millora, mentre que el de les persones majors de 45 anys experimenta una forta baixada.

En el període 2010-2016 el salari mitjà dels i de les majors de 45 anys ha baixat el 9,5%, la qual cosa contrasta amb un descens de l'1% del salari total mitjà de les persones de totes les edats.

Gràfic 1

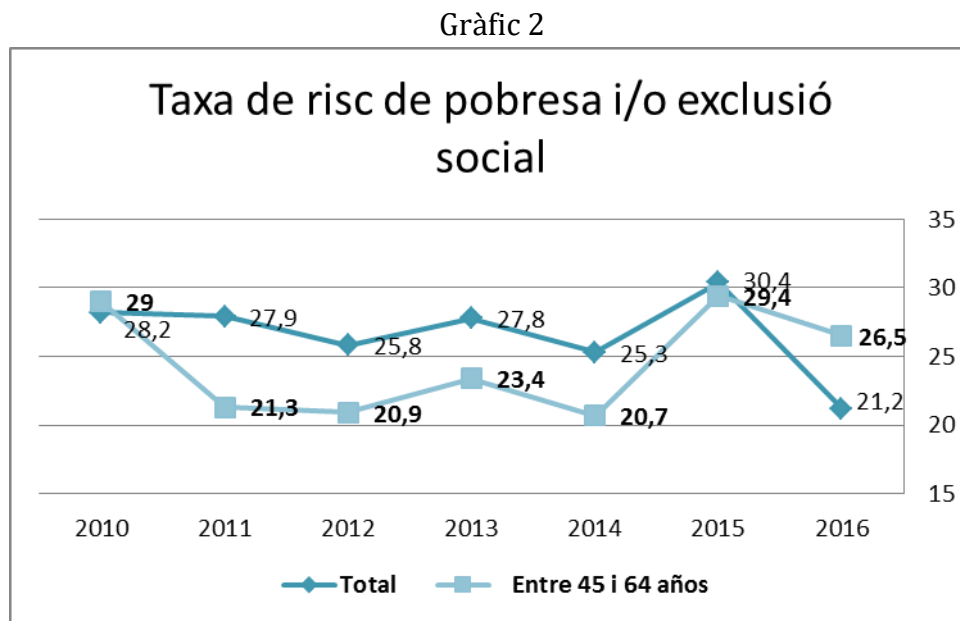

Font: Estadística mercat de treball i pensions de l'Agència Tributària

La segona dada a analitzar és la taxa AROPE, és a dir, de Risc de pobresa i/o exclusió social. Val a dir que l'ARPE és l'acrònim d'At Risk of Poverty and/or Exclusion, i és l'indicador de l'oficina estadística de la UE, Eurostat, que, a més de mesurar el percentatge de població que no aconsegueix una renda igual o superior al llindar de pobresa (8.209 €/anuals en 2016), incorpora altres indicadors, com ara, les carències

materials severes, o la poca intensitat laboral (precarietat laboral i insuficiència salarial).

El gràfic 2 és prou il·lustratiu: En el període 2010–2016 les persones majors de 45 anys han tingut, excepte l'any 2015, una taxa AROPE superior a la general per a totes les edats. Cal fer especial esment a la dada de 2016 –l'última disponible– que ens informa que la taxa de risc de pobresa i/o exclusió social de les persones majors de 45 anys supera en un 5.3% a la general.

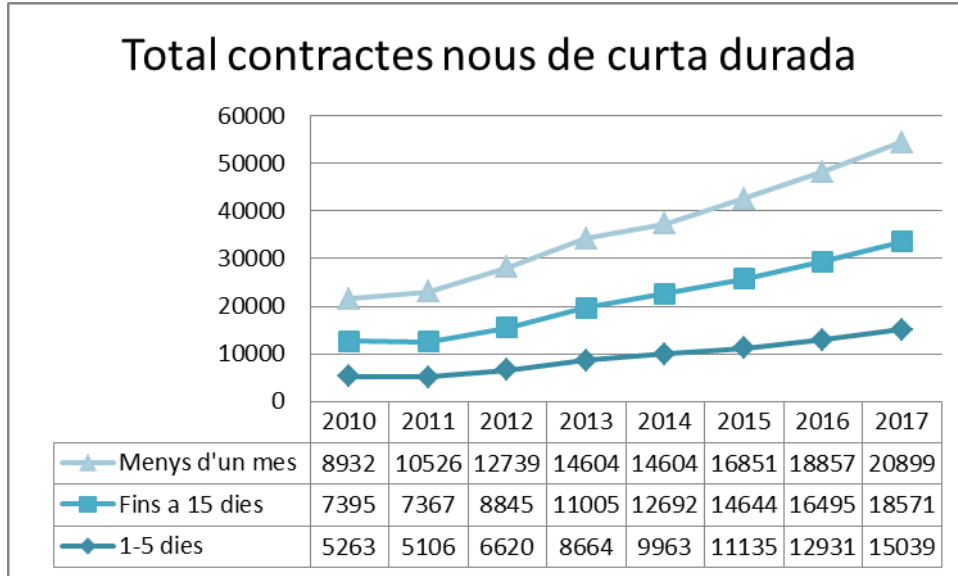

Font: Enquesta de Condicions de Vida (ECV) INE-IBESTAT

La tercera dada que analitzarem en aquest apartat és la relativa al contracte de curta i molt curta durada. Com pot observar-se en el gràfic 3, en el període analitzat, els contractes d'aquests tipus registrats a les Illes Balears de persones majors de 45 anys no deixen de créixer:

- ✓ Els d'1 a 5 dies creixen un 186%.
- ✓ Els de fins a 15 dies creixen un 151%.
- ✓ Els de menys d'un mes creixen un 134%.

Gràfic 3

Font: Observatori del Treball de les Illes Balears (OTIB)

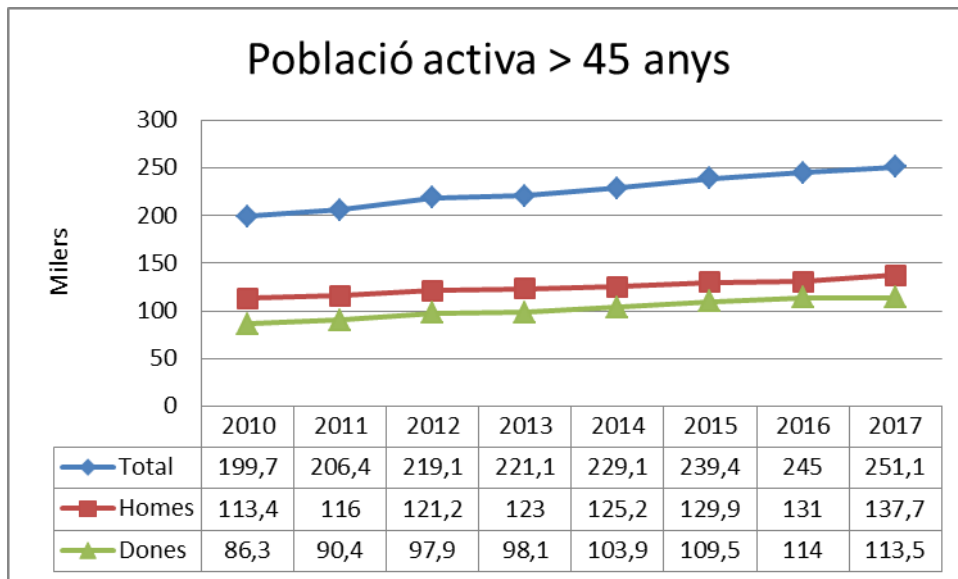
2.- Evolució del mercat laboral de les persones majors de 45 anys¹

La Població Activa

La Població Activa són aquelles persones de 16 o més anys que fan feina remunerada, o estan disponibles i en condicions d'incorporar-se al mercat laboral. Se subdivideixen en ocupats i aturats. En el gràfic 4 podem observar la seva evolució creixent en el període analitzat entre les persones majors de 45 anys.

¹ La font de les dades incloses en aquest apartat és l'explotació que l'Institut d'Estadística de les Illes Balears (IBESTAT) fa de l'Enquesta de Població Activa (EPA-INE). D'altra banda, val dir que, excepte en el cas del gràfic 10, aquestes dades s'exposen en termes de mitjanes anuals

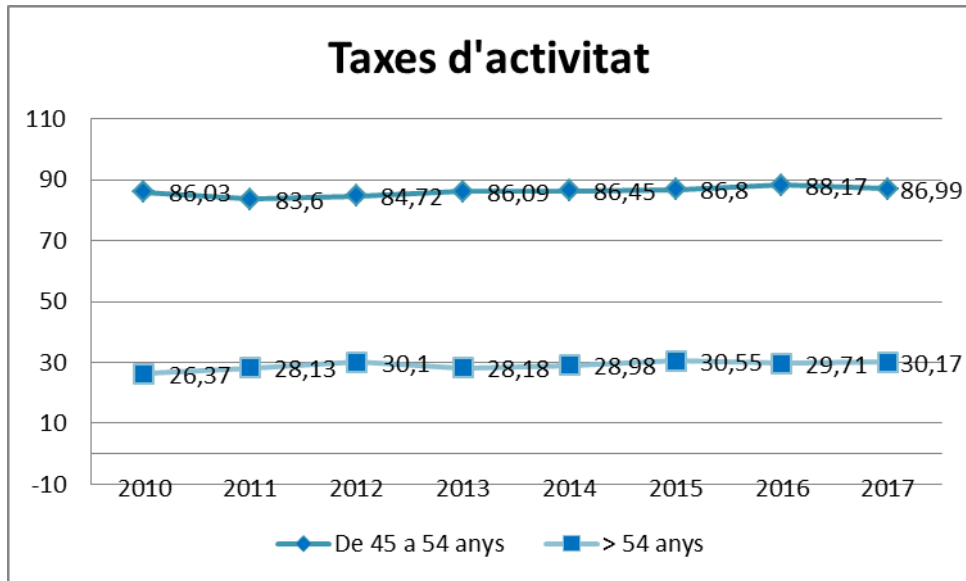
Gràfic 4

L'augment de població activa d'un 25,7% entre 2010 i 2017 és prou important, i, molt probablement, és conseqüència de dos fenòmens: 1.- Un augment vegetatiu de la població activa, és a dir, sigui població ocupada o aturada, la gent compleix anys sense poder prescindir d'un treball remunerat o de cercar-lo. 2.- Un major increment de la població activa femenina de més de 45 anys (un +31,5%, enfront del +21,4% dels homes) com a conseqüència del pes més gran del sector serveis en el model econòmic illenc, i del canvi de rols en el que fa referència a la persona sustentadora principal de les llars.

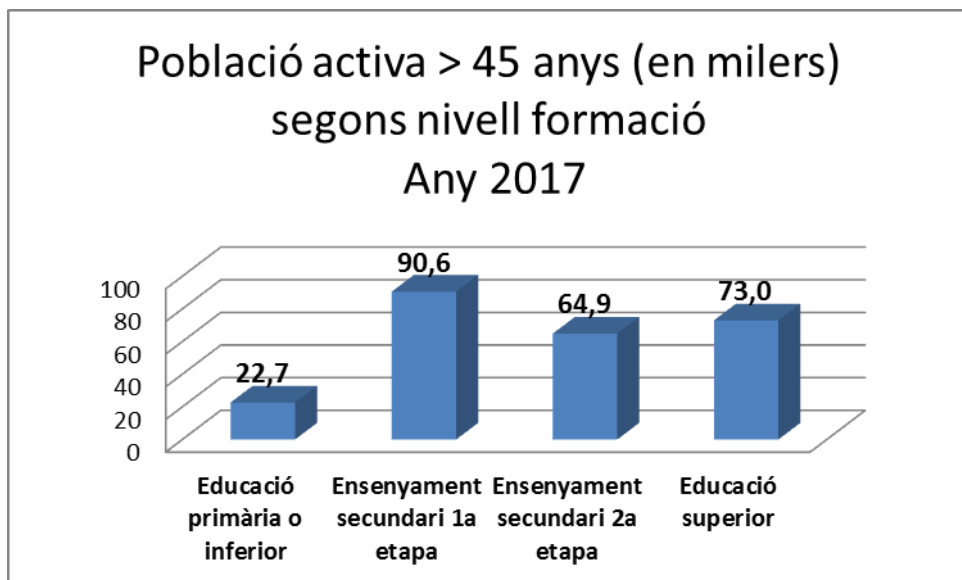
El gràfic següent ens mostra l'evolució de la taxa d'activitat. Tot i que l'EPA no calcula una taxa global pel col·lectiu de persones majors de 45 anys (per això, es presenta la taxa pels dos grups d'edat pels que sí es calcula), es pot afirmar que l'increment és substancialment major pel grup de > 55 anys.

Gràfic 5

Amb les dades del gràfic 6 es palesa, com ja vàrem posar en relleu l'any passat, que la Població Activa major de 45 anys té un grau de formació acadèmica acceptable. Val a dir que, en termes percentuals, el 55% té un nivell acadèmic d'ensenyança secundària de segona etapa i superior, i el 29,% tenen estudis superiors.

Gràfic 6

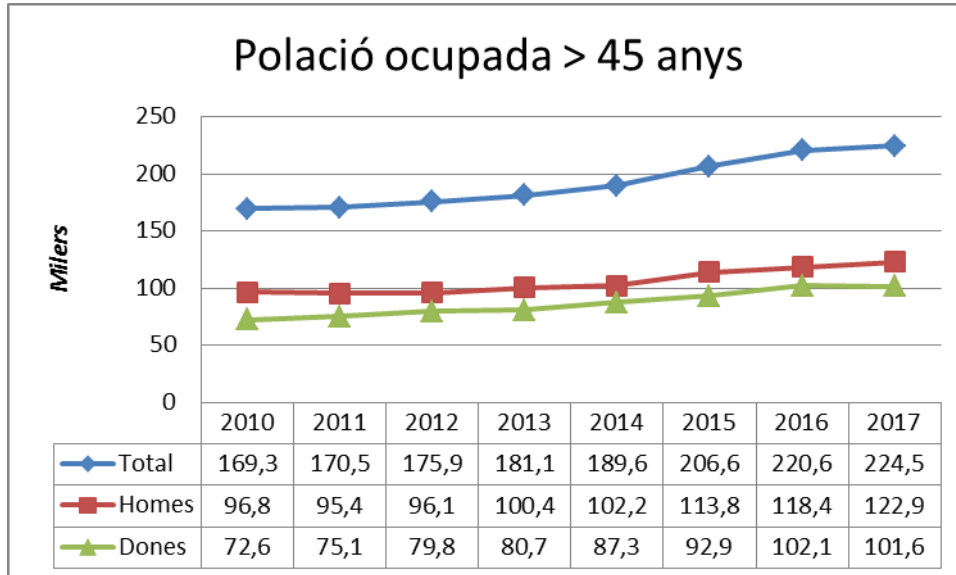
La població ocupada

Quan es parla de població ocupada ens referim a la població activa que, durant la setmana en la qual s'ha fet l'enquesta, ha estat treballant durant almenys una hora a canvi d'una retribució econòmica, o en espècies, o els qui, tenint treball, han estat temporalment absents del mateix per malaltia, vacances, etcètera. Per tant, s'ha de tenir en compte que, en molts casos, ser una persona ocupada és equivalent a ser una persona subocupada.

És a dir, d'acord amb aquests criteris metodològics, les dades disponibles, i reflectides en els gràfics següents, no permeten conèixer l'evolució de la precarietat de la població ocupada.

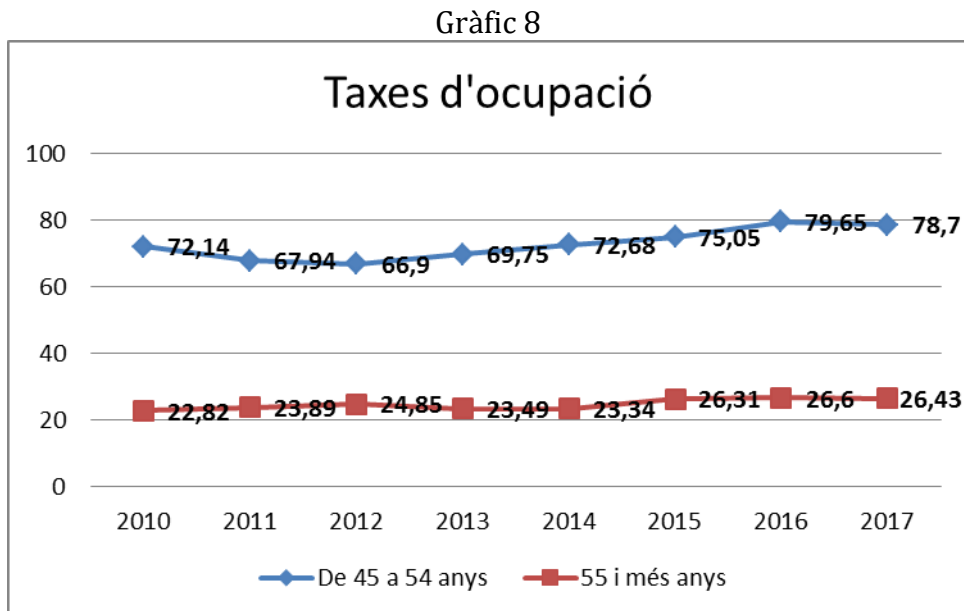
En tot cas, en el gràfic 7 es reflecteix un molt intens augment (d'un 32.6%) de la població ocupada major de 45 anys des del 2010 al 2017. Val a dir, però, que aquest major volum de població ocupada va associat a una major extensió i agreujament de la precarietat laboral, de la qual la contractació de molt curta durada (vegeu gràfic 3) n'és una bona prova.

Gràfic 7

En aquest procés de precarització laboral hi juga un paper clau l'augment de l'ocupació a temps parcial, que sent un factor essencial de la pobresa laboral, és molt majoritàriament femenina. Segur que això és part de l'explicació que, mentre l'ocupació masculina ha registrat un augment d'un +27%, la variació de l'ocupació femenina s'ha situat en un +40%.

Igual que s'ha fet amb les dades de Població Activa, en el gràfic 8 es pot observar l'evolució de la Taxa d'Ocupació en els dos grups d'edats dels que es disposen les dades. No obstant això, un càlcul raonable és que l'increment mitjà de la taxa d'activitat del col·lectiu de persones majors de 45 anys se situa entorn d'un 5%. Sens dubte, és un modest increment, a costa d'un més que generós augment de la precarietat laboral.

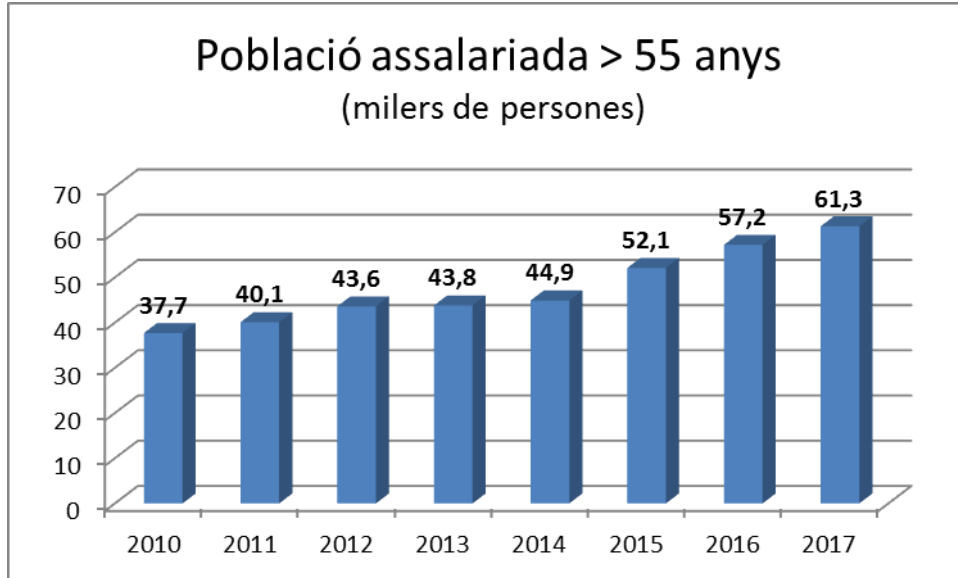

La població assalariada

Malauradament l'EPA no permet oferir dades del col·lectiu global de persones majors de 45 anys, i només podem fer esment a la situació de les persones majors de 55 anys. Així i tot, aquestes xifres són prou il·lustratives de les tendències de l'evolució de la població assalariada, sigui precària o no ho sigui.

El gràfic 10 mostra que, en el període analitzat, les persones assalariades majors de 55 anys han registrat un augment del 62,6%.

Gràfic 10

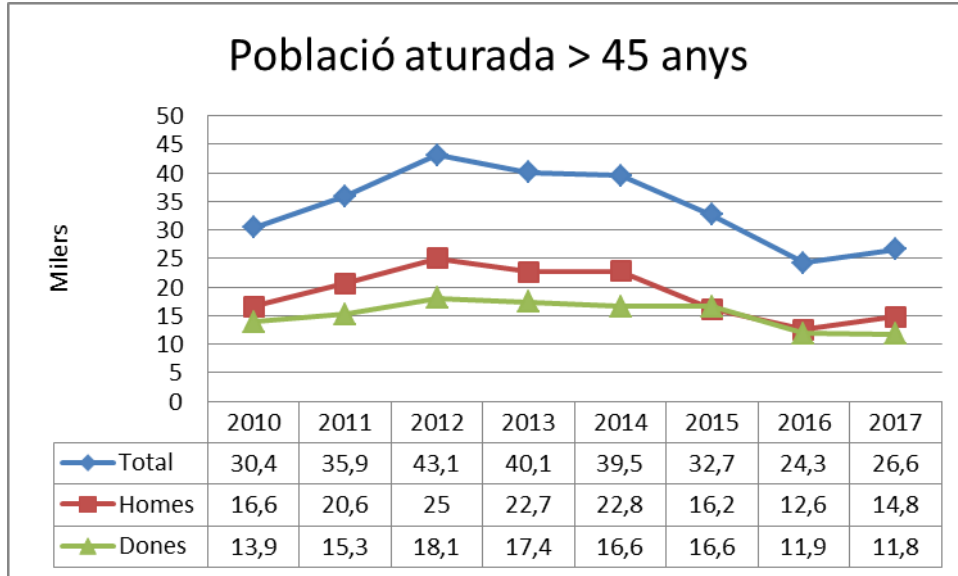

La població aturada

Cal advertir que l'EPA defineix a la població aturada com “*les persones de 16 o més anys que durant la setmana de referència han estat sense treball, disponibles per treballar i cercant activament ocupació. Es considera que una persona cerca ocupació de forma activa si: a) Ha estat en contacte amb una oficina pública d'ocupació amb la finalitat de trobar treball. b) Ha estat en contacte amb una oficina privada (oficina d'ocupació temporal, empresa especialitzada en contractació, etc.) amb la finalitat de trobar treball. c) Ha enviat una candidatura directament als ocupadors. d) Ha indagat a través de relacions personals, per mediació de sindicats, etc. e) S'ha anunciat o ha respost a anuncis de periòdics. f) Ha estudiat ofertes d'ocupació. g) Ha participat en una prova, concurs o entrevista, en el marc d'un procediment de contractació. h) Ha estat buscant terrenys o locals. i) Ha realitzat gestions per obtenir permisos, llicències o recursos financers*” (Definició de l'INE).

Malgrat aquestes exigències, i, per tant, sense computar “l'atur desanimat”, tal com es mostra al gràfic següent, l'any passat la població aturada major de 45 anys ha augmentat un 9,5% en relació a l'any anterior. Aquest creixement d'atur és degut a l'augment de la població aturada masculina.

Gràfic 11

3.– Propostes per a canviar cap a millor la situació descrita

1.– A l'àmbit estatal:

- Renovar urgentment el Programa d'Activació per a l'Ocupació (PAE) que finalitza el pròxim dia 30 d'abril.
- Incrementar els programes específics per a persones majors de 45 anys de Polítiques Actives d'Ocupació (PAO) estatals.
- Recuperar els subsidis de desocupació per a persones en atur majors de 45 i de 55 anys que es varen retallar l'any 2013.
- Facilitar la jubilació anticipada.
- Avançar cap al "currículum cec", és a dir, que no s'hagi d'incloure l'edat, el sexe, la fotografia o la signatura.
- Canviar els criteris estadístics per considerar que una persona és "parada de llarga durada". Ara n'hi ha prou amb un contracte d'un dia per perdre aquesta qualificació.

2.– A l'àmbit de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears:

- Un major compromís real de l'empresariat illenc en la contractació de persones majors de 45 anys.
- Més i millors Polítiques Actives d'Ocupació específiques per al col·lectiu de persones aturades majors de 45 anys. Específicament

reivindiquem que s'augmentin les convocatòries del programa de subvencions "SOIB VISIBLES".

- Reivindiquem un programa d'ocupació per a persones aturades majors de 45 anys (ajudes a la contractació i ajudes fiscals) a les PIMES, en lloc de seguir amb els actuals dirigits a les grans empreses.
- Clàusules Socials per a les contractes públiques que garanteixin la no discriminació per edat, i, alhora, punteïn el compromís de contractació efectiva de persones desocupades majors de 45 anys.
- Afavorir l'accés a l'ocupació pública de persones majors de 45 anys en situació de desocupació. Concretament proposam: a) Que en totes les ofertes públiques de treball (CAIB, Consells, ajuntaments, i organismes dependents) es doni a aquest col·lectiu una puntuació extra a les bases de les convocatòries. b) Que estiguin exemptes del pagament de quotes per inscriure's a aquestes convocatòries d'ofertes públiques de treball.
- Avaluar els programes d'orientació per a l'ocupació. En opinió d'AMPEB són poc útils i ineficients.
- Canviar la "Llei 2/2016, de 30 de març, de l'impost sobre estades turístiques en les Illes Balears i de mesures d'impuls del turisme sostenible", perquè part de la seva recaptació es pugui invertir en programes d'ocupació en general i, específicament, per a persones aturades majors.
- Que s'intensifiquin les campanyes de lluita contra la precarietat i l'explotació laboral, i que es presti especial atenció a la precarització que suposa el fet d'haver d'acceptar un treball com a "fals autònom".

3.– A l'àmbit del municipi de Palma:

AMPEB proposa iniciar, de forma immediata, una negociació amb Palma Activa perquè aquesta Agència de desenvolupament local de Palma, es converteixi en un instrument útil per a la inserció laboral del col·lectiu de persones aturades majors de 45 anys.

- Ampliar els descomptes que s'apliquen en l'EMT per a persones en atur majors de 45 anys a altres serveis de l'Ajuntament (IME, Escoles, Escoles d'estiu, etc.)